

> Retouradres Postbus 1 3720 BA Bilthoven

Aan de Directeur-Generaal Volksgezondheid
Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
Drs. M. Sonnema
Postbus 20350
2500 EJ Den Haag

NCTV
Dhr. P.J. Aalbersberg EMPM
Postbus 16950
2500 BZ Den Haag

Datum 12 april 2021
Betreft 6e brief - Gedragsreflecties op
maatregelenpakket

A. van Leeuwenhoeklaan 9
3721 MA Bilthoven
Postbus 1
3720 BA Bilthoven
www.rivm.nl

KvK Utrecht 30276683

T 030 274 91 11
info@rivm.nl

Ons kenmerk
017-2021 G&M-CG/ML/eu

Uw kenmerk

Kopie aan

Bijlage(n)

Geachte mevrouw Sonnema, heer Aalbersberg,

In het kader van de voorbereiding voor besluitvorming is aan de RIVM Corona Gedragsunit verzocht om een gedragstoets uit te voeren op de volgende concept scenario's:

- Voortzetting (eventueel in aangepaste vorm) of laten vervallen avondklok (conform min.reg. op 21/4 om 04.30 uur)
- Continuering huidige maatregelenpakket, met mogelijke opties:
  - o Thuisbezoekadvies versoepelen
  - o Groepsvorming versoepelen
  - o (Gedeeltelijk) fysiek onderwijs HBO en WO
  - o Openen van winkels en warenmarkten
  - o Openen van horeca buiten (terrassen)
  - o Openen Buitenschoolse opvang (BSO)
  - o Versoepelingen t.a.v. buitenactiviteiten, zoals buitensport, dierenparken, openluchtmusea, buitenspeeltuinen, etc.
  - o Aantal personen bij uitvaarten verhogen (nu max. 50)
  - o Aantal personen bij huwelijken verhogen (nu max. 30)
  - o Max. aantal personen per ruimte verhogen (voor locaties die geopend zijn)
  - o Verlengen negatief reisadvies en verlengen/opheffen vliegverboden
  - o Toestaan theorie examens auto, motor, bromfiets en recreatievaart voor particulieren

Hieronder volgt een samenvatting van de reflecties van de Corona Gedragsunit die volgen uit eigen onderzoek, wetenschappelijke literatuur en de consultatie van gedragswetenschappelijke experts van buiten het RIVM.

Kernbevindingen Gedragstoets

Er is nog weinig evidentie beschikbaar over de relatie tussen het afbouwen van maatregelen en de gevolgen voor naleving en draagvlak in

de bevolking (zie ook brief kenmerk 006/2021 CGU/ML/eu¹). Wel is er al meer evidentie over het bevorderen van gedragsregels in het algemeen. Deze gedragstoets is daarom gebaseerd op het extrapoleren van onze data en inzichten tot nu toe, expert opinie en consensus.

Datum
12 april 2021

Ons kenmerk
017-2021 G&M-CG/ML/eu

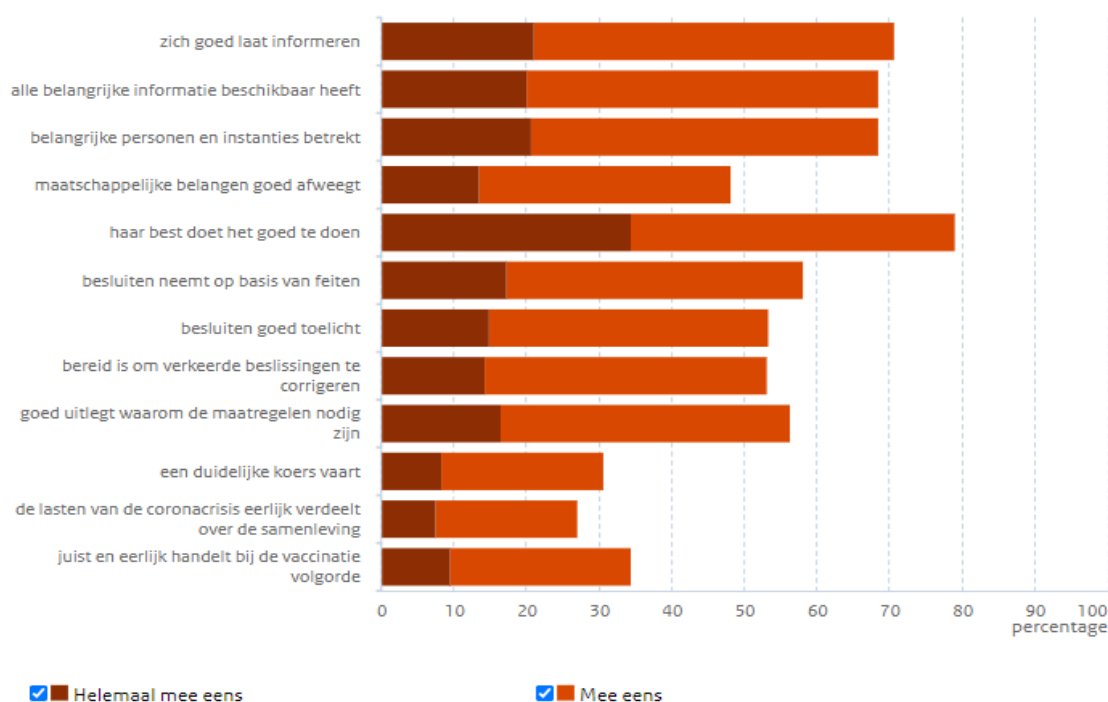
Met in achtneming van de huidige ontwikkelingen van de epidemiologische cijfers zijn onze bevindingen en aandachtspunten als volgt:

Meer eenduidigheid, consistentie en regie in strategie is belangrijk

Uit recente cijfers komt naar voren dat slechts 3 op de 10 deelnemers aan de laatste meting van het gedragsonderzoek van de GGD en RIVM van mening is dat overheid een duidelijke koers vaart, de lasten van de coronacrisis eerlijk verdeelt en ook juist en eerlijk handelt bij het bepalen van de vaccinatievolgorde (zie onderstaande figuur). Het ontbreken van een duidelijke koers schept verwarring, biedt weinig houvast bij de bevolking, en ondergraaft mogelijk vertrouwen, draagvlak en de naleving.

Bij het bepalen van de maatregelen denk ik dat de Nederlandse overheid

Meting 11, 24-28 maart

Figuur 1. Het percentage respondenten dat het (helemaal) eens is met de stellingen over procedurele en distributieve rechtvaardigheid corona beleid.

¹ zie [Kennisintegratie gedragsonderzoek | RIVM](#)

De grote uitdagingen en onduidelijkheden die we vanuit het perspectief van draagvlak, vertrouwen en naleving nu zien betreffen:

Datum
12 april 2021

Ons kenmerk
017-2021 G&M-CG/ML/eu

1. Onduidelijkheid in de strategie:
  - a. Wat zijn de epidemiologische bouwstenen (maatregelen, naleving, vaccins, testen, varianten, tijd) en hoe grijpen die op elkaar in?
  - b. Wat zijn de criteria voor aanpassingen of versoepelen:
    - Varen op data (cijfers over infecties & vaccinaties) of op concrete datums?
    - Welke criteria voor versoepelen en prioriteren worden gebruikt: een laag verspreidingsrisico en grote maatschappelijke impact?
  - c. Verwarrend: aan de ene kant maximale risicoreductie (1 bezoeker, naleven na vaccinatie, 2 personen buiten; etc) en aan de andere kant een grote hoeveelheid experimenten ('Moet ik nu eenzaam thuis zijn terwijl er festivals met duizenden mensen plaatsvinden?')
2. Laag vertrouwen in beleid: vertrouwen in beleid daalt al geruime tijd en zo ook de beleving van rechtvaardig beleid (zie Figuur 1 boven)
3. Enkele voor mensen onlogische of onduidelijke maatregelen/zaken
  - a. Het draagvlak en naleving voor de 1 bezoeker per dag maatregel blijft afnemen. Steeds meer mensen vinden deze maatregel moeilijk na te leven en onlogisch ('Waarom mag ik wel bij mijn ouders op bezoek maar mijn ouders niet bij mij?'). Men 'vertaalt' 1 persoon dan ook geregeld naar 1 huishouden.
  - b. De rol van zelftesten: waarvoor deze nu wel of niet ingezet moet worden is voor veel mensen niet duidelijk. Risico: gebruiken bij klachten, om uit quarantaine te gaan, bij contact positief getest persoon, etc. Geschreven informatie over juist gebruik alleen op het moment van test aankoop is laat in het besluitproces.

Hieruit volgen een aantal aandachtspunten voor beleid en communicatie:

- Het schetsen van een **helder, toegankelijk beeld van de epidemiologische bouwstenen** van de komende periode is van belang. Welke zijn dat en hoe beïnvloeden die elkaar over tijd? Welke onzekerheden zijn er en hoe houden we die in de gaten/gaan we daarmee om? Visuele middelen kunnen hierbij helpen. Gebruik dit als communicatie kapstok over de komende maanden/jaren.
- Het verduidelijken **welke criteria** worden gebruikt voor versoepelen (transmissie risico versus maatschappelijke impact?) is voor burgers relevant om gemaakte keuzes beter te begrijpen; en bij veranderingen/versoepelingen uiteraard **transparant toelichten hoe die criteria zijn toegepast en welke afweging er is gemaakt**. Vaar hierbij op **data** (besmettingen, ziekenhuis cijfers en/of vaccinatiegraad) **in plaats van datums** om teleurstelling te voorkomen.
- **Het betrekken van verschillende bestuurslagen, branches en experts** met diverse relevante disciplineaire achtergronden bij het opstellen van een plan voor versoepelen kan helpend zijn aan het formuleren van een eenduidige, haalbare en zo rechtvaardig mogelijk strategie voor versoepelen te formuleren. En om dit vervolgens ook vanuit deze verschillende achtergronden toe te kunnen lichten.

- **Consistente communicatie:** een centrale en geplande strategie voor de overheidscommunicatie vanuit verschillende bestuurslagen rondom de pandemie en maatregelen richting de burger kan voor een eenduidigere beeldvorming en verwachtingen zorgen. Belangrijk is om daarbij uit te leggen dat het uitvoeren van deze strategie vraagt om flexibele tussenstappen die o.a. afhankelijk zijn van de epidemiologische cijfers en de situatie in de ziekenhuizen (geen datums, maar data).
- **Helpende hand:** Benadruk het belang van blijven naleven van de basismaatregelen en de consequenties hiervan. Biedt mensen (burgers & branches) handvatten om weloverwogen keuzes te kunnen maken in complexer wordende situatie waarin zowel (zelf/snel) testen, oplopende vaccinatiegraad en naleving van basismaatregelen een rol spelen.

Datum

12 april 2021

Ons kenmerk

017-2021 G&M-CG/ML/eu

Toepassing op de voorgelegde maatregelen

Volgend uit het voorgaande - gezien de nog altijd hoge infectiecijfers en stijging van de IC-bezetting blijft het belangrijk om aanpassingen in het maatregelenpakket beperkt te houden. Echter, met het oog op sociaal welbevinden en het dalende draagvlak voor sociaal contact beperkende maatregelen (voor toelichting zie eerdere brieven), overweeg bij voldoende verantwoorde epidemiologische ruimte:

- Versoepeling van de thuisbezoekregeling van één naar twee bezoekers; en groepsvorming buiten van twee naar vier
- Benutting van vooral de gereguleerde buitenruimte voor het toestaan van veilige sociale contacten (terrassen, doorstroomlocaties)
- Opening de buitenschoolse opvang ook voor kinderen van ouders die geacht worden om thuis te werken om effectief thuiswerken mogelijk te maken; waarbij de buitenschoolse opvang kinderen maximaal in eigen-school-cohorten opvangt

Specifiek voor jong-volwassenen met oog op welzijn

- Stel HBO/WO onderwijslocaties open om op gepaste afstand samen te studeren; waarbij studenten en medewerkers worden voorzien van voldoende zelftesten en uitleg hoe hier zorgvuldig mee om te gaan
- Sta theorie-examens bij het CBR weer toe, mits goed gereguleerd (veilige ruimtes, spreiding en bijv. negatieve (zelf)test)

Verschillende onderwerpen die we in deze brief aanstippen zijn door ons uitgewerkt in memo's en brieven met gedragsreflecties en te raadplegen via www.rivm.nl/gedragsonderzoek/kennisintegratie. Deze worden doorlopend aangevuld en geactualiseerd.

Tot een nadere mondelinge toelichting ben ik gaarne bereid.

Met vriendelijke groet,

Dr. Mariken Leurs
Hoofd Corona Gedragsunit
plv directeur Volksgezondheid en Zorg